

ORMAN KAYNAKLARININ REKREASYONEL HİZMET ÜRETİM AMAÇLI İŞLETMECİLİĞİNDE YAŞANAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ (Kahramanmaraş İli Örneği)

Mehmet PAK¹

Mustafa Fehmi TÜRKER²

Hacı KALINKÜTÜK³

¹ Yrd. Doç. Dr. KSÜ, Orman Fakültesi, – KAHRAMANMARAŞ, E-posta: mpak@ksu.edu.tr

² Prof. Dr. KTÜ, Orman Fakültesi, TRABZON, E-posta: mft@ktu.edu.tr

³ Orman Müh. Kahramanmaraş İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, E -posta: hacikalinkutuk@hotmail.com

Özet

Ülkemizde, toplumun orman kaynağını rekreasyonel amaçlı kullanım talebini karşılamak amacıyla 1956 yılında başlayan Orman İçi Dinlenme Yerleri (OİDY) tefrik ve tesis çalışmaları neticesinde, 2007 yılı itibarıyla ülkemizin değişik bölgelerinde toplam 317 adet OİDY tefrik ve tesis edilmiştir. . Söz konusu mesire yerleri toplam 11033.92 ha olup, toplam orman alanının sadece % 0.053'ini oluşturmaktadır.

Rekreasyonel hizmet üretim amaçlı orman işletmeciliğinde, sözkonusu işletmeciliğin başladığı ilk yıllardan itibaren zaman zaman sorunlarla karşılaşıldığı tespit edilmiştir. Yapılan araştırmada genel olarak yetişmiş personel eksikliği ve finansman yetersizliği nedeniyle mesire yerlerinin işletmeciliğinde önemli sorunlarla karşılaşıldığı ve bu sorunların bölgeden bölgeye farklılık gösterdiği anlaşılmıştır.

Bu bildiriye, öncelikle orman kaynağının rekreasyon amaçlı kullanımının ülke genelindeki ve Kahramanmaraş ilindeki mevcut durumu, Beş Yıllık Kalkınma Planları için hazırlanan Ormancilık Özel İhtisas Komisyonu Raporları da incelenerek, ortaya konulacaktır. Daha sonra, Kahramanmaraş İli örneği kapsamında bu tür alanların devlet ve özel sektör işletmeciliği açısından bir değerlendirilmesi yapılarak, literatür ve uygulamacılardan edinilen bilgiler yardımıyla, rekreasyon amaçlı orman işletmeciliğinde karşılaşılan sorunlar, ağırlıklı olarak, işletme işlevleri açısından incelenerek, bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri geliştirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Orman kaynakları, orman işletmeciliği, rekreasyonel hizmet üretimi, rekreasyonel kullanım, mesire yeri.

Problems and Their Solutions in The Management of Forests for The Recreational Purposes in Turkey (Kahramanmaraş Sample)

Abstract

In Turkey, as a result of activities started in 1956 related to the allocation and establishment of forest area for the recreational purposes, about 317 forest recreation sites to meet such demand from 1956 to 2007 have been allocated and established in various regions of Turkey. These Forest Recreation Sites cover nearly 11033.92 ha forest areas. This area is only 0.053 % of total forest areas in Turkey.

In the management of forests for producing recreational services, since the first years which the management in question began, the managers have faced with some problems time to time. In the research done, it is understood that it has been faced with some problems because of technical person scarcity and financial insufficiency, and these problems changes from region to region.

In this study, firstly general information about the usage of forest areas for recreational purposes in Turkey and especially in Kahramanmaraş will be given, and then state and private management types of these recreational sits will be generally evaluated according to the Forestry Special Impression Report prepared for the Five Year Development Plans. After all, problems faced in the application of forest management activities for the recreational purposes will be analyzed in terms of enterprise's functions by examining the Kahramanmaraş sample, and then solution proposals for these problems will be developed.

Keywords: Forest Resources, forest management, recreational service production, recreational use, forest recreation site

1. Giriş

Orman kaynakları, yetiştirme ortamı şartlarına ve toplumun ihtiyaçlarına göre planlanır ve işletilirler. Yani, orman kaynaklarını işletme amaçlarının belirlenmesinde bu iki unsurun önemi büyüktür. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde, toplumun orman kaynağından talebi, öncelikle odun hammaddesine dayanırken, gelişmiş ülkelerde odun hammaddesi yanında, belki de daha çok orman kaynağının sunduğu rekreasyonel hizmetleri talep ettikleri görülmektedir (Pak, 1999). Diğer bir deyişle, artık insanlar, orman kaynağının sunduğu, odun kökenli ürünler yanında diğer orman ürün ve hizmetlerinin önemini kavrayarak, onları günlük yaşamlarında kullanmak üzere talepte bulunmaktadırlar. Bu kent ormancılığı şeklinde tanımlanan bir ormancılık tipinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Giderek artan nüfusun, yoğunlaşan kent ortamında ortaya çıkardığı bunalımlar, teknolojinin neden olduğu ruhsal yorgunluklar ve aşırı çevresel kirlenme ile, gün geçtikçe azalan insan-doğa ilişkisi açık alan ihtiyaçlarının artmasına neden olmaktadır (Yıldızcı, 1990). Diğer yandan, insanların gelir düzeylerinin yükselmesi, boş zamanın artması ve toplumun eğitim seviyesinin yükselmesi gibi etkenler de, bireylerin rekreasyonel eylemlere yönelmesine ivme kazandırmaktadır (Güleç, 1980).

Ülkemiz, gelişmekte olan ülkeler arasında yer almasına rağmen, özellikle son yıllarda, orman kaynağının rekreasyonel amaçla kullanımı yönündeki eğilimler artış göstermektedir. Artan bu talep ve eğilimler nedeniyle, orman kaynağının, sadece odun hammaddesi üretimi eksenli işletmeciliği yerine, kaynağın korunmasını ve sürdürülebilirliğini ön planda tutan, odun hammaddesi üretimi dışındaki ve ormanların dışsalıkları olarak kabul edilen diğer fonksiyonlarına işlevsellik kazandıran çok yönlü faydalanma ve kaynağın toplam ekonomik değerini dikkate alan bir işletmecilik anlayışı, bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de kabul görmeye ve gelişmeye başlamıştır.

Mesire yeri olarak tahsis edilen rekreasyon alanları son yıllara kadar bugünkü adıyla Çevre ve Orman Bakanlığına bağlı bir kuruluş olan Doğa Koruma ve Milli Parklar (DKMP) Genel Müdürlüğü (eski adıyla Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü) tarafından işletilmekteydi. Yapılan son değişikliklerle bir çok mesire yerinin özel işletmeciler tarafından işletilmesi sağlanmış ve illerde örgütlenmiş olan DKMP Şube Müdürlükleri tarafından da denetimlerinin yapılması kararlaştırılmıştır.

Ülkemizde rekreasyonel hizmet üretim amaçlı orman işletmeciliğinde, sözkonusu işletmeciliğin başladığı ilk yıllardan itibaren zaman zaman sorunlarla karşılaşıldığı tespit edilmiştir. Yapılan araştırmada genel olarak yetişmiş personel eksikliği ve finansman yetersizliği nedeniyle mesire yerlerinin işletmeciliğinde önemli sorunlarla karşılaşıldığı ve bu sorunların bölgeden bölgeye farklılık gösterdiği anlaşılmıştır.

Bu bildiriye, toplumun rekreasyon talebini karşılamak için mesire yeri olarak tahsis edilen orman alanlarının rekreasyon amaçlı kullanımının ülke genelindeki ve bildiriye konu edilen Kahramanmaraş ilindeki mevcut durumu, Kalkınma Planlarının altyapısı için hazırlanan Ormancılık Özel İhtisas Komisyonu Raporları incelenerek, ortaya konulmuştur. Daha sonra, ülke genelinde ve Kahramanmaraş örneği kapsamında bu tür alanların işletilme şekilleriyle ilgili bilgiler verilmiştir. Son olarak, literatür ve uygulamacılardan edinilen bilgiler yardımıyla rekreasyon amaçlı orman işletmeciliğinde karşılaşılan sorunlar, ağırlıklı olarak, işletme işlevleri açısından ele alınarak değerlendirilmiş ve tespit edilen sorunlara ilişkin çözüm önerileri geliştirilmiştir.

2. Orman Kaynaklarının Rekreatyonel Amaçlarla Kullanılması

2.1. Türkiye Genelinde Mevcut Durum

2.1.1. Yasal Durum

Orman ve orman rejimine giren, rekreatyonel kaynak değeri arz eden veya Orman Genel Müdürlüğünün mülkiyet ve tasarrufu altındaki piknik ve kamp kullanım alanı imkânlarına sahip sahalarda orman içi mesire yerleri tesis edilmekte ve işletilmektedir. Bu çalışmaların kanuni temelini; 6831 Sayılı Orman Kanununun 25. Maddesi¹ ile 4856 Sayılı Çevre ve Orman Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri hakkındaki kanunun 2.² ve 13.³ maddeleri teşkil etmektedir. Bununla beraber, söz konusu faaliyetler 2873 Sayılı Milli Parklar Yasasına istinaden çıkarılan Milli Parklar Yönetmeliği ve Çevre ve Orman Bakanlığı Merkez Teşkilatının Görevleri, Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmeliğine göre yürütülmektedir (URL-1; DPT, 2007). Ayrıca, 1997 yılında OGM'ye devredilen ve aynı kurum tarafından daha sonra tahsis edilen mesire yerleriyle ilgili olarak 2006 yılında çıkarılan Mesire Yerleri Yönetmeliği bulunmaktadır.

2.1.2. Ülkemizde Rekreatyonel Amaçlarla Kullanılan Orman Alanları

Ülkemizde toplumun her geçen gün artan ormanları rekreatyonel amaçlarla kullanma talebini en iyi bir şekilde karşılayabileceği düşünülen orman alanları, orman idaresi tarafından, 1956 yılından beri Orman İçi Dinlenme Yeri (yeni adıyla Mesire Yeri) adıyla piknik ve kamp alanları tesis ve tefrik edilmektedir. Mesire Yerleri 1997 yılına kadar içerdikleri kaynak değerleri, ziyaretçi potansiyelleri ve kullanım amaçlarına göre A, B ve C tipi olmak üzere üç ayrı kategoride tesis ve tefrik edilmiştir. 1997 yılında alınan bir kararla C tipi Mesire Yerleri tatbikat alanı olarak kullanılmak üzere Orman Genel Müdürlüğü'ne devredilmiştir (Anonim, 1997). Böylece, A ve B tipi mesire yerleri DKMP Genel Müdürlüğü, C tipi mesire yerleri ise, OGM tarafından yönetilmeye başlanmıştır.

Bugün itibariyle DKMP Genel Müdürlüğüne yönetilen mesire yeri sayısı; A tipi 108 adet (4667 ha) ve B tipi 208 adet (6366.92 ha) olmak üzere toplam 316 dır (URL 2). Bu alanlar yanında, ülkemizde 1958 yılından bu yana ilan edilen 808 172 hektar alanı kapsayan 36 adet Milli Park ve toplam 69 505 hektar alanı kapsayan 17 adet Tabiat Parkı da, asıl tahsis amaçları olmasa da, rekreatyonel amaçlarla kullanılabilir (DPT, 2007).

2.1.3. Ülkemizde Orman İçi Dinlenme Yerlerinin İşletme Şekilleri

Ülkemizde toplumun rekreatyonel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla tesis edilen Mesire Yerlerinin işletilmesiyle ilgili yönetmelik 1975 yılında yürürlüğe girmiştir. Söz konusu yönetmelik, Mesire Yerlerinde yürütülmesi gereken hizmetlerin genellikle orman idaresi tarafından yapılması gerektiği noktasından hareketle düzenlenmiştir. Ancak 1975 yılından bu yana toplumdaki değişime paralel olarak, Orman İdaresi kuruluşlarında da iş hacminin ve çeşidinin genişlemiş olması, bazı iş kollarının özel sektöre yaptırılmasının daha ekonomik olacağı düşüncesini ortaya çıkarmıştır.

¹ Orman Genel Müdürlüğü; mevkii ve özelliği dolayısıyla lüzum göreceği ormanları ve orman rejimine giren sahaları; bilim ve fennin istifadesine tahsis etmek, tabiatı muhafaza etmek, yurdun güzelliğini sağlamak, toplumun çeşitli spor ve dinlenme ihtiyaçlarını karşılamak, turistik hareketlere imkân vermek maksadıyla, milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma sahaları ve orman mesire yerleri olarak ayırır, düzenler, yönetir ve gerektiğinde işletir veya işletir.

² Milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları ve orman içi mesire yerleri ile biyolojik çeşitliliğin, av ve yaban hayatı alanlarının tespiti, yönetimi, korunması, geliştirilmesi, işletilmesi ve işletilmesini sağlamak.

³ Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır: Milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları ve yeterli mesire yerlerinin ayrılması, korunması, planlanması, düzenlenmesi, geliştirilmesi, tanıtılması, yönetilmesi, işletilmesi ve işletilmesini ile ilgili işleri yürütmek.

1998 yılına kadar Mesire Yerlerinde, genellikle orman idaresi ile özel sektör iç içe çalışmaktaydı. Bu tarihten itibaren Mesire Yerlerinin işletilmesi hizmetlerinin tamamının A ve B tipi Mesire Yerlerinde özel sektör tarafından yapılmasının uygun olacağı düşüncesiyle, Maliye Bakanlığından alınan izin doğrultusunda, Mesire Yerlerinin 10 yıl süre ile özel sektör tarafından işletilebilmelerine yönelik ihaleler yapılmıştır. Ülke genelinde gerçekleştirilen bu ihaleler neticesinde, 1998 yılı içerisinde mevcut Mesire Yerlerinin ¼'ü ihale edilebilmiştir (DPT, 2001). Ancak, daha sonraki yıllarda ortaya çıkan anlaşmazlıklar nedeniyle 10 yıl olan kiralama süresi 3 yıla indirilmiş ve her yıl anlaşmanın karşılıklı olarak yeniden gözden geçirilmesi ve yeni şartlar dikkate alınarak yenilenmesi karara bağlanmıştır.

Bugün itibarıyla, mesire yerleri 2004 yılında 5192 sayılı yasa ile 6831 sayılı yasada yapılan değişikliklerden sonraki durum esas alınmak üzere, 6831 sayılı orman kanununun ilgili maddeleri, 4856 Sayılı Çevre ve Orman Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, 2886 Sayılı Devlet İhale Kanununda kabul edilen özelleştirme politikaları paralelinde ihale, protokol ve idare eli ile işletilmeleri sürdürülmektedir (URL-1; Balık, 2007).

2.2. Kahramanmaraş İlinde Mevcut Durum

2.2.1. Rekreasyonel Amaçlarla Kullanılan Orman Alanları

Kahramanmaraş İl Çevre ve Orman Müdürlüğü ve Kahramanmaraş Orman Bölge Müdürlüğü'ne bağlı mesire yerlerine ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda özetlenmektedir.

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi, Kahramanmaraş'ta 2 si DKMP Şube Müdürlüğü, geriye kalanı da Orman Bölge Müdürlüğü kontrolünde olmak üzere toplam 8 adet mesire yeri bulunmaktadır. Ayrıca, 1 adet kent ormanı ve 1 adet tabiat parkı da rekreasyonel amaçlarla kullanılmaktadır.

2.2.2. Kahramanmaraş'taki Mesire Yerlerinin İşletme Şekilleri

Kahramanmaraş'ta bulunan Mesire Yerleri, bulgular bölümünde ayrıntılı bir şekilde ele alınacak olan teknik personel eksikliği ve finansman yetersizliği gibi nedenlerle Orman İdaresi tarafından işletilememektedir. Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi, mesire yerlerinden 2 si özel işletmeciler tarafından, diğerleri de ağırlıklı olarak il ve belde belediyeleri tarafından işletilmektedir.

Tablo 1. Kahramanmaraş'ta rekreasyon amaçlı kullanılan orman alanlarına ilişkin bilgiler (Anonim, 2008)

Bağlı Olduğu Müdürlük	Adı	Tipi	İlçesi	Alan (ha)	İşletme Şekli
İl Müdürlüğü	Başkonuş	A	Andırın	16	Özel
	Kapıçam Atatürk	B	Merkez	63	Özel
	Kapıçam Tabiat Parkı	-	Merkez	120	Kurum
Bölge Müdürlüğü	Çamlık	C	Merkez	3.5	Belediye
	Pınarbaşı Çamlık	C	Merkez	18.5	Belediye
	Tekir Yeşilgöz	C	Merkez	3	-
	Tekir	C	Merkez	15.9	-
	Malikejder	C	Merkez	52.5	Belediye
	Kahramanmaraş Kent Ormanı	-	Merkez	51.5	Kurum
	Bababurun (Beyoğlu)	D	Türkoğlu	3	Belediye

3. Materyal ve Yöntem

Bu çalışmada; orman kaynağının rekreasyon amaçlı kullanımı ve işletilmesiyle ilgili yayınlar, Kahramanmaraş İl Çevre ve Orman Müdürlüğü DKMP Şube Müdürlüğü ve Kahramanmaraş Orman Bölge Müdürlüğü kayıtları ve ülkemizde beş yılda bir hazırlanan Kalkınma Planlarına altık olarak hazırlanan Özel İhtisas Komisyonu Raporları materyal olarak kullanılmıştır. Ayrıca, araştırmaya konu edilen Kahramanmaraş il ve bölge müdürlüğü bünyesinde görev yapan konuyla ilgili uygulamacılarla yapılan görüşmelerden elde edilen bilgiler de, çalışmada büyük oranda materyal olarak değerlendirilmiştir.

Pak ve ark. (2002) tarafından daha önce, ülkemizde rekreasyonel hizmet üretim amaçlı orman işletmeciliğinde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri (Doğu Karadeniz Bölgesi Örneği) başlığı ile II. Ulusal Karadeniz Ormancilık Kongresinde bir bildiri sunulmuştur. Bu çalışmada da, aynı yaklaşımla Kahramanmaraş İli örneği ele alınmış ve akademisyen – uygulamacı işbirliği ile elde edilen sonuçlar ilgili bölümlerde alt başlıklar halinde incelenmiştir.

Çalışma, genel anlamda literatür bilgileriyle geliştirilmiş olması yanında, bilgi ve deneyimlerinden yararlanmak için uygulamacılarla yüz-yüze görüşmelerle daha da zenginleştirilmiştir. Ayrıca, konuyla ilgili görüşlerini işletme işlevleri kapsamında; yasal durum, uygulamada karşılaşılan sorunlar ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerini, hazırlanan bir soru kâğıdı marifetiyle, yazılı olarak bildirmeleri istenmiştir. Daha sonra, elde edilen bütün bu veriler çerçevesinde ülkemizdeki rekreasyonel hizmet üretim amaçlı orman işletmeciliğinde karşılaşılan sorunlar, Kahramanmaraş İli kapsamında verilmiş ve söz konusu sorunlara ilişkin çözüm önerileri Akademisyen-Uygulamacı işbirliği ile ortaya konulmuştur.

4. Bulgular

4.1. Orman Alanlarının Rekreasyonel Hizmet Üretim Amacıyla İşletmeciliğinde Karşılaşılan Sorunların İşletme İşlevleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Yasal dayanağını 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 25.Maddesi ile 4856 Sayılı Çevre ve Orman Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri hakkındaki kanunun 2. ve 13. Maddelerinden alan Mesire Yerlerinin etüt-envanteri, ayrılması, planlanması, tescili uygulaması, korunması, tanıtılması, işletilmesi ve yönetilmesi ile ilgili olarak kapsamlı bir yönetmelik bulunmamaktadır.

Uygun orman alanlarının, toplumun rekreasyonel talepleri doğrultusunda tefrik ve tesis edilmesi ve bu alanların işletilmesi, her yönüyle bir işletmecilik faaliyeti olarak ele alınabilir. Çünkü, insanların yararlanması için söz konusu faaliyetin gerçekleştirilmesinden sorumlu olan DKMP Şube Müdürlüğü; emek, sermaye gibi üretim faktörlerini planlı, tutarlı ve sistemli bir biçimde bir araya getirerek, hizmet üretimi amaçlamakta ve bu amacın gerçekleştirilmesi için üretim kaynaklarının kullanımında, ekonomik ve akılcı kararlar verilmesinin gerekli olduğu bir birim olmaktadır.

Orman kaynağından rekreasyonel amaçla hizmet üretimi, bir işletmecilik ve bu faaliyetleri planlayan, yürüten ve işleten, Merkezde DKMP Genel Müdürlüğü ve taşrada DKMP Şube Müdürlükleri de bir işletme olarak ele alındığında, rekreasyonel hizmet üretim amaçlı orman işletmeciliğinde karşılaşılan sorunları ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerinin irdelenmesinin işletme işlevleri çerçevesinde ele alınması çok daha isabetli olacaktır.

4.1.1. Yönetim İşlevi

İşletmelerin yönetim işlevi; karar alma, alınan kararları uygulama, alınan kararlar hedeflenen amaçlarla, uygulama sonuçlarını karşılaştırma ve bir uyumsuzluk varsa, düzeltici eylemlerde bulunma aşamalarından oluşan bir bütün (Türker, 2000) olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım çerçevesinde, yönetim işlevi, rekreasyonel hizmet üretim amaçlı orman işletmeciliğinde de önem arz etmektedir. Çünkü, bu tür bir işletmecilikte sahanın tefrik ve tesisinden, topluma

hizmet sunulabilir düzeye gelinceye kadar çok karmaşık bir yapı söz konusudur. Topluma hizmet sunulur duruma gelindikten sonra da, hizmetin koruma kullanma dengesi içerisinde yürütülebilmesi ve kaynağın sürdürülebilir yönetimi açısından da, yönetim işlevi önemli bir yere sahiptir.

Mesire yerlerinin yönetiminden sorumlu kuruluşlar, daha önce belirtilmiş olan yasal mevzuat çerçevesinde karar alma, alınan kararları uygulama, hedeflenen amaçlara ulaşmada alttan yukarıya veya yukarıdan aşağıya doğru hiyerarşi içerisinde bir politika izlemektedir.

Yönetim sürecinde karşılaşılan en önemli sorunlardan birisi, yönetim kademesindeki her yöneticinin aynı anlayış ve uyuma sahip olmamalarıdır. Dolayısıyla, taşra yönetiminin, merkezi yönlendirmede etkin olmadığı söylenebilir. Bunun sonucunda da, merkezden taşraya genel mahiyetteki kararlar tamim edildiğinde, bu kararlardan bazılarının bölgesel gerçeklere uymadığı veya mevcut şartları zorladığı gerçeği ile karşı karşıya kalınmaktadır. Bu, merkezdeki görevlilerin taşranın ihtiyaç ve isteklerini tam olarak bilmemesi ve alınan kararların ulusal boyutta alınmasından kaynaklanmaktadır. Bölgesel gerçeklerle uyuşmayan kararların düzeltilmesi için yapılacak uzun yazışmaların yapılması ve dolayısıyla zaman kaybının yaşanması gerekmektedir. Bu problemin çözümü için merkezi yönetime bildirilmesi gerekmeyen yerel konuların taşrada çözülmesi, yani merkezi yönetimin yetkilerinin taşra yönetimine devredilmesi faydalı olacaktır.

Bu kapsamda bir diğer sorun, devlet tarafından işletilen mesire yerlerinde özellikle personel azlığı yada mevcut personelin verimli çalıştırılmaması, yeterli hizmet verilememesine ya da verilen hizmetin kalitesinin düşmesine neden olmaktadır.

Yine kamu tarafından işletilen mesire yerlerinde yeni yatırımların yapılması, zaman zaman ödenek yetersizliği ve tasarruf tedbirleri gibi nedenlerle gerçekleştirilememekte, mevcut tesislerin ise, bakım ve onarımları zamanında yapılamamaktadır.

Yönetim işlevi açısından ele alınması gereken bir diğer sorun, işletmeciliği özel sektöre devredilen mesire yerlerinde orman idaresi tarafından yapılması gerekli denetimlerin zamanında yapılamaması yada yetkili kişilerin denetimi yapmasına mani olunması nedeni ile özellikle Ege ve Akdeniz kıyısı gibi turistik bölgelerde mesire alanlarının doğal yapılarının bozularak izinsiz yapılaşmalara gidilmesidir. Bu sorun, mesire yerlerinin özel sektöre uzun vadeli verilmesi ve özerk bir denetim mekanizması tarafından denetlenmesinin sağlanmasıyla çözülebilir. Ancak, denetim elemanlarının hiçbir siyasi ve bürokratik etki altında kalmadan denetlemelerini yapabilmelerinin sağlanması gerekmektedir.

4.1.2. Satın Alma İşlevi

İşletmelerde üretim işlevi, mal ve hizmetin üretimi sürecinde kullanılacak hammadde, yarı mamul, parça ve çeşitli diğer malzemelerin tedariki ya da satın alma işlerini kapsamaktadır (Mucuk, 1993). Orman kaynağının rekreasyonel amaçla iletilmesinde satın alma işlevi de önemli bir yer tutmaktadır. Şöyle ki; işletme tarafından üretilen ve halkın kullanımına hazır hale getirilen hizmetin, bu aşamaya getirilinceye kadar çok çeşitli mal ve hizmetlerin satın alındığı bilinmektedir. Mesire Yerinin tefrik ve tesis edilmesinde, alt ve üst yapı tesisleri için gerekli malzemeler ve kullanılan hizmetlerin satın alma işlemleri bu kapsamda değerlendirilmektedir.

Mesire yerinin hizmet üretimine hazır hale getirilmesi sürecinde ve hizmet üretim sürecinde gelişim planı ve iş programları çerçevesinde gerçekleştirilen satın alma iş ve işlemleri, 2886 ve 4737 Sayılı İhale Kanunları ve Çevre ve Orman Bakanlığı Döner Sermaye Yönetmeliği esaslarına göre yapılmaktadır.

Satın alma işlevi kapsamında karşılaşılan sorun, alınan mal, malzeme ve hizmetlerin özellik arz etmesi nedeniyle, bazen yasal zorunluluklar yüzünden istenilen nitelikte olmamaktadır. Bu da verilen hizmetin aksamasına neden olmaktadır. Bu sorunu ortadan kaldırmak için, bu tür alımlar

için özel hükümler konularak alınan mal ve malzemenin söz konusu ihale kapsamı dışında tutulması faydalı olacaktır. Bu durumda istenilen özellikte mal ve malzeme alımı yapılabilecektir.

4.1.3. Üretim İşlevi

Mal ve hizmetleri, tüketicilere sunulabilir duruma getirmek, işletmenin temel işlevlerinden olan üretim işlevinin görevidir. Üretim işlevi, mal ve hizmetleri ortaya koymak için gerekli imkân ve eylemleri planlamak, örgütlemek, yürütmek, uyumlaştırmak ve denetlemek işlevlerinden oluşan bir bütündür (Türker, 2000). Rekreatif hizmet üretimi amacıyla sahanın tesisinin planlanmasından itibaren, hizmetin toplum tarafından kullanılabilir duruma gelmesine kadar olan süreç, işletmenin üretim işlevi kapsamında ele alınabilir.

Bir rekreasyon alanının hizmet üretim amacıyla açılması ve planlanması, Orman İdaresinin denetimi ve koordinatörlüğünde, ormanın devamlılığı ilkesini esas alan, ormanın bütünlüğü ve peyzajını bozmayan şartlarda gerçekleşecektir (Çotuk, 1991). Bu nedenle, planlamacı, bir yerin rekreasyon alanı olarak planlanmasından önce, alana olabilecek rekreatif kullanım talebini, hangi tip rekreatif etkinliklerin uygun olabileceğini, rekreatif etkinliklerin nerede ve ne şekilde yer almasının gerektiğini ve rekreatif faaliyetlerin doğal çevreye yapabileceği etkileri ve bu etkiler sonucunda ortaya çıkabilecek olumsuzlukların giderilme yöntem ve şekillerini ortaya koymak durumundadır.

Kısaca belirtmek gerekirse, planlamada estetik ve fonksiyonel faktörler göz ardı edilmemeli, kullanıcı istek ve özellikleri veri tabanı olarak ele alınmalıdır (Erdoğan, 1999). Bütün bu ön çalışmalar ışığında, Mesire Yerlerinin planlanmasında altı temel aşamadan söz etmek mümkündür. Bunlar; planlama sahasının seçimi, etüt-envanter çalışmaları, analizlerin yapılması, bilgilerin sentezi ve gelişme planının yapılması, uygulama plan ve projelerinin hazırlanması ve son olarak maliyet hesapları ile bütçe hazırlanması aşamalarıdır.

Hizmet üretimi, mesire yeri ile ilgili "Gelişim Planı" kararları doğrultusunda ele alınmakta, bu planda yapılması gerekli görülen tesis veya hizmet üniteleri yıllık iş programları çerçevesinde planlanmaktadır. Bu iş programlarında yeni yapılacak tesisler ile, önceden yapılmış olmasına rağmen onarımı gerekli görülen üniteler söz konusu olabilmektedir. Bütün bunlar bütçe imkânları ölçüsünde gerçekleştirilmektedir.

İşletmelerin işletme işlevlerini yerine getirme esnasında, yönetim sürecinde yaşanan sorunların etkili olduğu uygulamacılar tarafından ifade edilmektedir. Bunun yanında, Mesire Yerlerinin işletmeciliğinde hizmet üretim amacıyla bazen hiç programlanmaması gereken işlerin programlandığı görülmektedir. Bu durumda ise, hem ayrılan ödenek amacına uygun sarf edilmemekte, hem de hizmet üretimi aksamaktadır.

4.1.4. Pazarlama İşlevi

İşletmelerin pazarlama işlevinin, tüketici ihtiyaçlarını saptaması, buna göre işletmedeki üretime yön vermesi ve mal ve hizmetlerin en ekonomik bir biçimde üreticiden tüketiciye akışını sağlaması gerekmektedir (Türler, 2000). Ormancilık sektöründe uygulanan pazarlama uğraşları ise, gerek orman işletmelerinin özellikleri ve gerekse orman ürünlerinin özellikleri nedeniyle, diğer sektör işletmelerinkinden ayrılmaktadır (Acun, 1971). Mesire Yerlerinde toplumun kullanımına hazır hale getirilen hizmetin, insanlar tarafından kullanılmasını sağlayan işlemdir. Bu kapsamda, Mesire Yerlerinin işletilmesi aşamasında iki şekilde söz edilebilir. Bunlardan biri, mesire yerlerinin Orman İdaresi tarafından, diğeri de özel sektöre kiralanarak işletilmesidir.

Her iki işletme şeklinde de işletmecilerin gerçek manada somut bir pazarlama anlayışına sahip olmadıkları düşünülmektedir. Çünkü, her iki yöntemde de tüketicilere yönelik herhangi bir

çalışmanın yapılmadığı, uygulamacı ve işletmeciler tarafından ifade edilmektedir. Dolayısıyla, ülke genelinde olmasa da Kahramanmaraş'taki mesire yeri işletmecilerinin, modern anlamda bir işletmecilik bilgi birikimi ve yeteneğine sahip olmadıkları ifade edilmektedir.

Bütün bunların yanında, yönetim işlevindeki eksikliklerin olumsuz bir yansıması da pazarlama işlevinde görülmektedir. Tüketici ihtiyaçlarındaki gelişme ve değişimler izlenmediği için, pazarlama işlevi de bir anlamda eksik kalmaktadır.

Pazarlama işlevi kapsamında mesire yerlerinin tanıtımını sağlamak amacıyla reklam ve tanıtım çalışmaları da önem arz etmektedir. Kamu tarafından işletilen mesire yerlerinde yeterince reklam ve tanıtım çalışmaları yapılmadığından halkın büyük bölümü bu tür alanlardan habersiz kalmaktadır. Belediye ve özel sektör tarafından işletilen mesire yerlerinde bu tür çalışmalar daha ileri düzeyde yapılmaktadır.

4.1.5. Finans İşlevi

Bir işletmenin amaçlarına ulaşabilmesi için, gerekli olan parayı, ödeme araçlarını ve her türlü imkânı sağlayacak ve işletmenin tüm yükümlülüklerini yerine getirecek biçimde para akışının yönetimi işlevidir (Türker, 2000). Toplumun rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, orman kaynağının işletilmesinde, alanın tefrik ve tesis edilerek, insanların kullanımına hazır hale getirilmesi ve alanın işletilmesi sürecinde meydana gelen para akışının, işletmenin finans işlevi kapsamında değerlendirilmesi mümkündür.

Mesire Yerleri çalışmalarındaki finans işlemleri yatırım ve iş programları ile genel bütçe ve döner sermaye bütçesi çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Mesire yerlerinde üretilen hizmetler, orman-halk ilişkilerinin geliştirilmesi ve ormanların korunmasındaki önemi tartışılması gereken hizmetlerdir. Mesire yerlerinin bu önemli fonksiyonlarına rağmen, geniş halk kitlelerine hitap eden, hizmet veren, bu alanda artan kamuoyu talebinin değerlendirilmesi için gerekli olan bu çalışmalara ayrılabilen ödenekler hizmetin gerektirdiği ödenek miktarının çok altında kalmakta ve bu durumda kamuoyunun büyük boyutlarda olan talebine tam anlamıyla cevap verilememektedir (DPT, 1995).

Mesire yeri yatırım veya iş programlarında yer alan hizmetlerin gerçekleştirilmesinde bütçe imkânlarının az olması veya özellikle Genel Bütçeden gönderilen ödeneklerin *dilimler halinde* gönderilmesi nedeniyle, faaliyetlerin gerçekleştirilmelerinde gecikmeler olabilmektedir. Bu durumun nedeni olarak, ülkemizde yaşanan ekonomik sıkıntı ve ülkemiz bürokrasisindeki hantal yapı gösterilebilir.

4.1.6. İşgören İşlevi

İşletmeyi amaçlarına ulaştırmak için bir üretim faktörü olan insan kaynağı, bir sözleşme ile işletmeye bağlanmışsa, bu insanlara o işletmenin işgöreni ya da ülkemizdeki yaygın kullanımıyla personeli adı verilmektedir (Türker, 2000). İşgörenlerin en ekonomik yollardan sağlanması ve verimli bir biçimde çalıştırılması amacına yönelik her türlü işletme faaliyetlerinin yerine getirilmesine de işgören işlevi denilmektedir (Öztürk ve Türker, 2000). Toplumun rekreasyonel taleplerini karşılamak amacıyla Mesire Yerlerinin tefrik ve tesis edilmesinden, hizmet üretim faaliyetlerinin yürütülmesine kadar olan bütün aşamalarda işgören faktörü önemli yer tutmaktadır. Çünkü yapılan bütün iş ve işlemler insan unsuru tarafından gerçekleştirilmektedir.

Ülkemizde Mesire Yerleri, yukarıda da belirtildiği gibi, orman idaresi ve özel sektör olmak üzere iki şekilde işletilmektedir. Ancak, hizmete giren Mesire Yerleri genellikle özel sektöre ihale yoluyla kiralanmış olup, bu işletmeciler tarafından işletilmektedir. Özel işletmeciler

tarafından işletilen Mesire Yerlerinde çalıştırılan personel, ilgili işletme tarafından temin edilmektedir.

Orman İdaresi tarafından işletilen Mesire Yerleri yok denecek kadar azdır. Zaten bu sahaların idare tarafından işletilmesi de, bugünkü şartlarda pek mümkün görülmemektedir. Çünkü, Çevre ve Orman Bakanlığı merkez teşkilatında, Mesire Yerleri dahil bütün korunan alanlar konusunda yetişmiş uzman eleman sayısı yetersiz durumdadır. Taşra teşkilatında ise, gerek sayısal ve gerekse konu ile ilgili deneyim ve bilgi birikimi olan teknik eleman açısından, önemli bir eksiklik bulunmaktadır. Geçmiş dönemlerde subjektif değerlendirmelerle yapılan atamalar, DKMP Genel Müdürlüğünün işlevselliğinin geliştirilmesini olumsuz yönde etkilemiştir.

Bir yandan, mevcut teknik personel atama yönetmeliği çerçevesinde bu çalışmalara karşı yetenek ve bilgi sahibi olduğu ilgili eğitim kurumlarınca belirlenen teknik elemanların doğrudan doğruya bu hizmetlerde görev alması sağlanamazken, diğer taraftan kurumda halen çalışmakta olan ve alanında deneyimli, bilgili, tecrübeli, teknik personel sayısında daha iyi maddi imkânlar veren, sözleşmeli personel çalıştırma statüsü uygulayan kurum ve kuruluşların cazip imkânları nedeniyle azalma görülmektedir (DPT,1995).

Mesire Yerlerinde görevlendirilmesi gereken, konusunda eğitilmiş muhafaza memurlarının işletmelere tayini, personel israfına yol açmakta, hatta bu konuda eğitimsiz memurlar sahalara atanabilmektedir. Bu da, Mesire Yerlerinin koruma-kullanma dengesi içerisinde işletilmesi noktasında ortaya çıkan önemli sorunlardan biridir (DPT, 1995).

Mesire Yerlerinin orman idaresi tarafından işletilmesi durumunda yukarıda açıklanan sorunlar ortaya çıkarken, özel sektör tarafından işletilmesi durumunda da benzer sorunların devam ettiği belirtilmektedir. Bu sorunların başında yetişmiş eleman eksikliği gelmektedir. Özel sektör doğal olarak işletmecilikte ekonomikliği ve kârını en çoklamayı düşüneneceğinden dolayı, kalifiye elemanları temin edebilse bile, işletmede istihdam etmeyi düşünmeyeceği ifade edilmektedir. Çünkü, kalifiye elemanın, işletmeciye maliyeti yüksek olmaktadır. Dolayısıyla, ucuz işgücü aranmaktadır. Bu da, hizmet kalitesinin düşmesi ve halkla olan ilişkiler de olumsuzluklar ortaya çıkarmaktadır.

Ülkemizdeki Mesire Yerleri büyük oranda özel işletmeciler tarafından işletildiği daha önce ifade edilmişti, genel olarak özel sektör kârını en çoklamayı düşüneneceği varsayımı ile, söz konusu alanların işletmeciliğinde koruma-kullanma dengesini ihmal etmeleri ihtimal dahilindedir. Bu da kaynağın doğal yapısının bozulmasında etkili olabilir.

4.1.7. Araştırma ve Geliştirme (Ar-Ge) İşlevi

Genel olarak araştırma-geliştirme, bilimsel ve teknik bilgi ve birikimini arttırmak amacıyla işletmelerin yürütmüş oldukları bir dizi sistematik çabadan oluşmaktadır (Dinçer ve Fidan, 1996). Rekreatyonel hizmet üretimi amacıyla işletilen Mesire Yerlerinin toplum talepleri ve orman kaynağının nitelikleri göz önünde bulundurularak daha fonksiyonel bir şekilde işletilmesi konusunda yapılması gereken araştırma ve geliştirmeler bu kapsamda ele alınabilir.

Ülkemizde rekreatyonel hizmet üretim amaçlı orman işletmeciliğini bünyesinde bulunduran DKMP Genel Müdürlüğünde ve taşra kuruluşlarında söz konusu amaçla tahsis edilmiş bir birim olmadığından, bu tür araştırma geliştirme faaliyetlerinin varlığından söz etmek mümkün değildir.

Mesire Yerleri çalışmaları çerçevesinde yer alan ve özel ihtisas konusu özelliğine sahip etüt - envanter, planlama, projelendirme, uygulama, yönetim ve tanıtım faaliyetleri ile ilgili yurt içi eğitim programında eksiklikler olması, yurt dışı programların yetersiz olması konu ile ilgili önemli problemlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır (DPT, 1995). Halbuki, ülkemizde orman kaynağı aracılığıyla rekreatyonel hizmet üretimi kapsamında araştırılması ve

geliştirilmesi gereken çok sayıda konu vardır. Bunlardan bazılarını şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Bir rekreasyon sahasının, fiziki ve biyolojik doğal kaynaklarının nitelik ve niceliklerinde herhangi bir gerileme olmaksızın kullanıma açılabilmesi için esas alınacak kullanım yoğunluğunun hektara kişi bazında (taşımaya kapasitesi) belirlenmesi,
- Rekreasyonel kullanım değerlerine sahip bir ormanda orman işletmeciliği ile ormanın rekreasyonel kullanıma açılması, alternatiflerinin değerlendirilmesi,
- Orman içi rekreasyonel kullanımın kişilerin işgücü ve verimlilikleri üzerinde etkileri ve insan sağlığı açısından değerlendirmesi,
- Rekreasyon alanlarının bulunduğu bölgedeki insanların sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yapısı ve yöre insanları üzerindeki etkileri.

Merkez teşkilatında yeterli uzman eleman temin edilememesi sebebiyle, bu konularda gerekli araştırmalar yapılamamaktadır. Kahramanmaraş'taki Mesire Yeri işletmeleri ise, büyüklük açısından çok önemli konumda olmadığı için, gelir ve gider hesabı yapıldığında bu işlev için ayrılacak bir finansmanın mümkün olmadığı ortadadır.

4.1.8. Halkla İlişkiler İşlevi

İşletmelerin halkla doğru, inandırıcı ve güvenilir ilişkiler kurması, kamuoyunda olumlu ilişkiler oluşturması, halkı işletmeyi destekleyecek davranışlara yöneltmesi, karşılıklı çıkarılara dayalı işletme-halk ilişkisini sürdürmesi amacına yönelik çalışmalar bütünü (Türker, 2000) olarak tanımlanan halka ilişkiler işlevi, rekreasyonel hizmet üretim amaçlı orman işletmeciliğinde çok önemli bir yer tutmaktadır. Çünkü bu tür bir işletmecilikte, bir taraftan toplumun rekreasyonel talebi karşılanmak istenirken, diğer taraftan orman kaynağının doğal yapısının zarar görmemesi arzu edilmektedir. Yani, orman kaynağının koruma-kullanma dengesi içerisinde rekreasyonel hizmet üretim amacıyla işletilmesi hedeflenmektedir. Bu, ancak hedef kitle olan halka iyi ilişkiler kurularak sağlanabilir.

Mesire Yerlerinin tefrik ve tesis edilmesinin temel amaçlarından birisi de, orman ve halk ilişkilerinin iyileştirilmesi olmasına rağmen, bu yönde yapılmış herhangi bir çalışmadan söz etmek mümkün değildir. Çünkü merkezde DKMP Genel Müdürlüğü ve taşrada İl Çevre ve Orman Müdürlükleri bünyesindeki DKMP Şube Müdürlüklerinde halkla ilişkiler işlevini yerine getirecek herhangi bir müstakil birim bulunmamaktadır.

Mesire yerlerini işleten yönetim birimlerinde halkı bilgilendirme görevini yerine getirecek ve halkla sağlıklı iletişim kuracak bir birim olmaması nedeniyle, halk çoğu zaman mesire yerlerini gelişi güzel ve çok kötü bir şekilde kullanarak, alanda bulunan otsu ve odunsu bitkilere zarar verebilmekte ve ayrıca çevre kirliliğine neden olabilmektedir.

5. Sonuç ve Öneriler

Toplumun her geçen gün artan ve çoğu bölgelerde düzensiz bir şekilde ormanları kullanarak giderdiği rekreasyonel kullanım ihtiyacını karşılamak amacıyla rekreasyonel hizmet üretim amaçlı orman işletmeciliği, ülkemiz ormancılık sektörü açısından bir zorunluluk haline gelmiştir.

Ülkemiz rekreasyonel hizmet üretim amaçlı orman işletmeciliğinde, mesire yeri sayısı ve kapladığı alanlar dikkate alındığında, OİDY tefrik ve tesis çalışmalarının başladığı 1956 yılına göre, bir hayli mesafe alındığını söylemek mümkündür. Şöyle ki, 2007 yılı itibariyle ülkemizde 316 adet mesire yeri A ve B tipi olmak üzere tefrik ve tesis edilmiştir. Bu Mesire Yerlerinin kapladığı alan ise, sadece 11033.92 hektar olup, toplam orman alanının %0,053'ini teşkil etmektedir. Bu oran, toplam orman alanının % 2'sini rekreasyonel kullanım amacıyla tahsis

eden Almanya ile karşılaştırıldığında, çok düşük kalmaktadır. Dolayısıyla, ülkemizde rekreasyonel kullanım amacıyla tahsis edilen orman alanının yetersiz olduğu ortadadır. Almanya'daki söz konusu % 2'lik oran, ülkemiz için uygulandığında, yaklaşık 400 000 ha orman alanının bu amaçla tahsis edilmesi gerekmektedir (DPT, 1995). Toplumun artan talebini karşılamak üzere orman içi rekreasyon alanlarının yaygınlaştırılması, uygun şekilde tesisi ve yönetimi ile bu sahaları kullananlar için eğitim, bilinçlendirme ve denetim hizmetleri güçlendirilmelidir (DPT, 2007)

Ülkemiz için sayı ve kapladığı alan açısından yetersiz olduğu düşünülen bu rekreasyon alanlarının işletilmesinde de önemli sorunların olduğu görülmektedir. Bu çalışmada, uygulamacıların görüşleri ve ülke kalkınma planlarının altlığı niteliğinde hazırlanan Ormanlık Özel İhtisas Komisyonu Raporları çerçevesinde söz konusu sorunlar; yönetim, satın alma, üretim, pazarlama, finans, işgören, muhasebe, araştırma – geliştirme ve halkla ilişkiler gibi işletme işlevleri çerçevesinde ortaya konularak, yine uygulamacı ve akademisyen işbirliği içerisinde çözüm önerileri geliştirilmiştir.

İşletme işlevlerinin ilki olan yönetim işlevi açısından, rekreasyonel hizmet üretim amaçlı orman işletmeciliğinde göze çarpan temel sorun, genel olarak orman işletmeciliği açısından da kabul edilen hantal, karmaşık ve işlevsiz bir yapı arz eden organizasyon yapısıdır. Başlangıçta Orman Genel Müdürlüğü'nün yönetiminde olan mesire yerlerinin tefrik, tesis ve işletme faaliyetleri zaman içerisinde çeşitli Bakanlık kuruluşları ile muhtelif bağlılık ve bağlantılılıklar yaşamış olup, Çevre ve Orman Bakanlığının kurulması ile 2003 yılından itibaren DKMP Genel Müdürlüğü bünyesinde Mesire Yerleri Daire Başkanlığı tarafından yürütülmektedir. Ancak sözkonusu genel müdürlük kurulduğu günden bugüne, kendi mevzuatıyla ilgili düzenlemeleri gerçekleştirilememiştir. Çevre ve Orman Bakanlığının kuruluş da görev tarifinde yer almamasına rağmen Orman Genel Müdürlüğü tarafından 2006 yılında Mesire Yeri Yönetmeliği hazırlanmıştır. Bu da yönetimde çoklu idari bir yapı ile sağlıklı ilişki ortamı oluşmasının nedeni olmuştur (Balık, 2007).

Kahramanmaraş ili örneğinde de görüldüğü gibi, toplumun rekreasyon talebini karşılamak amacıyla orman alanlarından uygun olanların mesire yeri olarak tefrik ve tesis edilerek işletilmesi faaliyetlerini hem DKMP hem de OGM yürütmektedir. Bu da ikili ve sağlıklı bir yapı ortaya çıkarmaktadır. Bu karmaşık ve hantal organizasyon yapısı yerine, basit ama fonksiyonel, gereksiz bürokrasiden uzak, daha az alt ve üst birimi olan bir organizasyon yapısı ile, hem birimler arası iletişim sağlıklı olabilir, hem de etkin ve verimli bir işletmecilik ortaya konulabilir.

Mesire Yerleri yönetiminin, sürekli gelişen ve değişen şartlar çerçevesinde ele alınması gerektiği bir gerçektir. Bu nedenle, DKMP Şube Müdürlükleri düzeyinde, ziyaretçilerle yapılacak anketler ve şikayet/istek kutuları aracılığıyla sürekli iletişim sağlanmalı, elde edilecek sonuçların değerlendirilmesi yapılmalı, İl Müdürlüğü seviyesinde tartışılmalarının sağlanması gerçekleştirilmelidir. Elde edilen sonuçların alınacak kararlarda etkili olabilmesi için Genel Müdürlüğe bir rapor halinde sunulmalıdır.

Bir diğer işletme işlevi olan işletmenin satın alma işlevine ilişkin olarak karşılaşılan sorunların başında, işletme faaliyetleri için yapılması gereken satın alma işlemleri için yapılacak harcamaların büyük oranda Genel Müdürlükten tahsis edilen ödeneklerle yapılıyor olması gelmektedir. Bu yöntem, gerçekleştirilecek yeni yatırımların ve mevcut tesislerin bakım ve onarımının zamanlaması açısından önemli bir sorun ortaya çıkarmaktadır. Şöyle ki, herhangi bir mesire yerinde yılın ilk yarısında yapılması planlanan ve Haziran ayında başlayan sezona hizmete sunulması düşünülen bir tesis için gerekli olan ödeneğin Genel Müdürlükten tahsis edilmesinden kaynaklanan bir takım bürokratik işlemler nedeniyle, tesis planlandığı süre içerisinde tamamlanamamaktadır. Bu da, rekreasyonel hizmet üretim sürecinde önemli

aksaklıklara neden olabilmektedir. Bu tür bir sorunun da yine yetkinin yerel yönetim birimlerine devredilmesi ile önemli ölçüde aşılabileceği düşünülmektedir.

En önemli işletme işlevlerinden biri olan üretim işlevinin gerçekleştirilmesinde karşılaşılan sorunların, yönetim işlevinde olduğu gibi, ikili ve hantal organizasyon yapısının giderilmesiyle büyük oranda çözüme kavuşacağı düşünülmektedir. Bunun dışında, yerel anlamda Mesire Yerlerinde hizmet üretimi ile ilgili olan birimler bir araya gelerek, yapılan anketlerle belirlenen bölge halkının talepleri doğrultusunda mesire yerinin gerçek çerçevesi ortaya konularak, öncelik arz eden hizmet üretimi tespit edilmelidir. İş programları hazırlanırken de, öncelik arz eden faaliyetler dikkate alınmalıdır. Ayrıca, orman alanların ve mesire yerleri planlarının hazırlanmasında ve uygulanmasında bölge ve alan öncelikleri belirleyici olmalıdır. Yatırımlara yön verecek envanter bilgi sistemi oluşturulmalıdır (DPT, 2007).

Orman kaynağından rekreasyonel hizmet üretimi ve bu hizmetin, bir anlamda kullanıcılara pazarlanması, insanların sunulan hizmetten memnun kalması, sahanın kullanım kapasitesinin üzerinde kullanılmaması ve dolayısıyla doğal yapıya zarar verilmemesi, çevre kirlenmesinin önlenmesi gibi bir çok nedenden dolayı çok önem arz etmektedir. Bu anlamda yeterli kalifiye eleman olmamasından kaynaklanan sorunların, ancak eğitimle aşılabileceği bir gerçektir. Mesire Yerlerinde üretilen hizmetin pazarlanması sürecinde karşılaşılan tüketicilerle ilgili sorunlar, işletmecinin hizmetin pazarlanmasında kalite ve ekonomikliğe önem vermesiyle büyük oranda giderilecektir.

Orman alanlarının rekreasyonel hizmet üretimi amacıyla işletmeciliğinde çok önemli olan ve önemli sorunlarla karşılaşıldığı ifade edilen işgören işlevi kapsamında da önem arz eden mesele, kalifiye eleman sorunudur. Bu sorun İl Müdürlükleri düzeyinde organize edilecek hizmet içi eğitim seminerleriyle büyük oranda çözüme kavuşturulabilir.

Ülkemizdeki Mesire Yerleri büyük oranda özel işletmeciler tarafından işletildiği daha önce ifade edilmişti, genel olarak özel sektör kârını en çoklamayı düşüneceği varsayımı ile, söz konusu alanların işletmeciliğinde koruma-kullanma dengesini ihmal etmeleri mümkün olabilir. Bu da kaynağın doğal yapısının bozulmasında etkili olabilir. Bu sorunu çözmek için Orman İdaresi ile özel işletmeci arasında yapılacak olan sözleşmede, çok katı ve caydırıcı maddelere yer verilmelidir.

Rekreasyonel hizmet üretim amaçlı orman işletmeciliğinde önem arz eden son iki işletme işlevleri olan, Ar-Ge ve halkla ilişkiler kapsamında karşılaşılan sorunlar da, ilgili işletmeciliğin etkin ve verimli olarak yapılması açısından giderilmesinde çok yararlar olan sorunlardır. Rekreasyon işletmeciliğiyle ilgili organizasyon yapısı içerisinde, doğrudan Ar-Ge ve halkla ilişkiler birimlerinin yer alması, işletmecilik sürecinde karşılaşılan bir çok sorunun çözümü noktasında önemli olacaktır.

Mesire Yerlerinde, gerek bu alanların yönetim ve denetiminden sorumlu orman idaresi, gerekse işletmeci, halkla ilişkiler ile görevli bir elemanını görevlendirerek, halkla yakın ilişkiler kurulmasını sağlamalıdır. Ayrıca, Mesire Yerlerinde bir tanıtım merkezi oluşturarak, ormanların ve Mesire Yerlerinin fonksiyonları halka anlatılmalı ve halk aydınlatılmalıdır.

Kaynaklar

Acun, E. 1971. Ormanlık Sektöründe Pazarlama, İ.Ü Orman Fakültesi Dergisi, B Serisi, Cilt 21, Sayı 2, İstanbul.

ANONİM 1997. T.C Orman Bakanlığı 10.06.1999 tarih ve MPG-OİDY-TT-03 Sayılı OİDY Tamimi, Tamim No: 1, Tasnif No: IV-3.

- ANONİM 2008.** Kahramanmaraş Orman Bölge Müdürlüğü, Kahramanmaraş İl Çevre ve Orman İl Müdürlüğü Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürlüğü Kayıtları
- Balık, T., Erturhan, A. ve Reis, G. 2007.** Rekreatyonu Planlamak, Orman Mühendisliği Dergisi, Yıl 44, Sayı 4-5-6 (Nisan - Mayıs - Haziran 2007), sayfa 33-34.
- ÇOTUK, M. 1991.** Rekreatyonda Hedef 225 Milyon m² Yeşil Alan, Yeşile Çerçeve Dergisi, Nisan Mayıs 1991, Sayfa 5.
- Diñer, Ö. ve Fidan, Y. 1996.** İşletme Yönetimine Giriş, 2.Baskı, İstanbul.
- DPT 1995.** Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Ormanlık Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Yayın No: DPT: 2400, ÖİK: 461, Ankara.
- DPT 2001.** Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Ormanlık Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Yayın No: DPT: 2531 - ÖİK: 547, Ankara.
- DPT 2007.** Dokuzuncu Kalkınma Planı Ormanlık Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Yayın No: DPT: 2712 - ÖİK: 665, Ankara.
- Erdiñ, G.O. 1999.** Kentsel ve Kırsal Rekreatyon, Tarım ve Köy Dergisi, Sayı 129, sayfa 30-32.
- Güleç, S. 1980.** Doğu Karadeniz Kıyı Şeridinde Rekreatyon Potansiyelinin Saptanması ve Değerlendirilmesi, KTÜ Orman Fakültesi Dergisi, Cilt 3, sayı 1, Sayfa 105-132.
- Mucuk, İ. 1993.** Modern İşletmecilik, Der Yayınevi, 5.Basım, İstanbul.
- Öztürk, A. ve Türker, M.F. 2000.** Orman İşletmeciliği Fonksiyonlarının Ülkemiz Ormanlığı Açısından Değerlendirilmesi, Orman Mühendisliği Dergisi, Yıl, 37, Sayı 10, Ankara.
- Pak, M. 1999.** Halkla İlişkiler Açısından Rekreatyonel Hizmet Üretim Amaçlı Orman İşletmeciliği, Tarım ve Köy Dergisi, Sayı 129, Sayfa 33-35.
- Pak, M., Türker, M.F., Erkut, Y. ve Esercan, H. 2002.** Ülkemizde Rekreatyonel Hizmet Üretim Amaçlı Orman İşletmeciliğinde Karşılaşılan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri (Doğu Karadeniz Bölgesi Örneği), II.Ulusal Karadeniz Ormanlık Kongresi Bildiriler Kitabı, Cilt I, Sayfa 177 – 188, 15 – 17 Mayıs, 2002, Artvin.
- Türker, M.F. 2001.** Orman İşletmeciliği Ders Notu, KTÜ Orman Fakültesi Yayınları, Ders Notları Yayın No: 59, Trabzon.
- URL-1:** Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü
<http://www.milliparklar.gov.tr/bolumler/mesire/icerik/msyblg.htm> - Erişim Tarihi: 15.11.2008
- URL 2:** <http://www.ogm.gov.tr/istatistik.htm> - Erişim Tarihi: 15.12.2008
- Yıldızcı, A.C. 1990.** Doğal Kaynakların Korunması saklama Anlamına Gelmemelidir, Yeşile Çerçeve, Ekim - Kasım 1990, İstanbul.